

Socialnämnden,
Stockholms stad

Tillsyn enligt alkohollagen (2010:1622) i Stockholms stad

Länsstyrelsens beslut

Efter genomförd verksamhetstillsyn har Länsstyrelsen i Stockholms Län (Länsstyrelsen) uppmärksammat följande *brist*:

- Tillsynsfrekvensen avseende detaljhandel med folköl, i synnerhet på serveringsställen, har varit för låg de senaste två åren.

Länsstyrelsen har även uppmärksammat följande *förbättringsområden*:

- Nämnden bör införa rutiner för att kontrollera att verksamhetsutövare har anmält livsmedelsanläggning.
- Nämnden bör rutinmässigt genomföra tillsyn kort efter att en verksamhet har anmält försäljning av folköl.

I beslutet utgår Länsstyrelsen från en bedömningsskala: *brist, kritik* och *allvarlig kritik*. Länsstyrelsen kan även lämna förslag på *förbättringsområden*.

Länsstyrelsen förutsätter att kommunen åtgärdar påtalad brist och avslutar härmed ärendet.

Bakgrund till tillsynen

Med stöd av 9 kap. 1 § alkohollagen har Länsstyrelsen genomfört tillsyn i Stockholm stad avseende socialnämndens verksamhet gällande tillsyn av folköl.

Länsstyrelsens handläggning

Ett digitalt tillsynssamtal genomfördes den 11 maj 2023 av Länsstyrelsens tillsynshandläggare Tim Ejdeskog och Tomas Brink. Deltagande från Stockholms stad var biträdande enhetschef Josefin Johansson och utredningssekreterare Marijana Tobdzic.

Innan tillsynsbesöket skickade Länsstyrelsen ut en frågeenkät som besvarades av biträdande enhetschef Josefin Johansson. Kommunen har

även inkommit med andra dokument rörande verksamheten såsom tillsynsplan, delegationsordning, tillsynsprotokoll samt vägledning för bedömning av marknadsföring. Vid tillsynsbesöket fördes ett samtal med företrädarna från Stockholms stad utifrån de svar som lämnats i frågeenkäten samt övriga inskickade dokument enligt ovan.

Utredningen har kommunicerats till förvaltningen för faktagranskning den 12 maj 2023.

Organisation

Sedan 1 januari 2021 är det socialnämnden som ansvarar för Stockholms stads utförande av tillsyn av folkölsförsäljning. Socialnämnden ansvarar även för att tillhandahålla information till tillståndshavare samt för kontrollköp. Före 2021 ansvarade stadsdelsnämnderna för den aktuella tillsynen.

Tillsynsplan och övergripande styrdokument

Av tillsynsplanen för 2023 framgår att målsättningen är att varje försäljningsställe ska få minst ett tillsynsbesök per år. Tillsynen ska utföras av minst två tillsynshandläggare. Av planen framgår vidare att tillsynsbesök ska ske oanmält, vid allvarigare brister ska besöket följas upp med ett nytt oanmält besök. Vid tillsyn kontrolleras att försäljningsstället har tydliga och klart synbara skyltar med åldersgräns, att försäljning av mat sker, att försäljning eller langning av folköl inte sker till personer under 18 år, att det finns ett sortiment av lättdrycker till försäljning och att folköl inte säljs till märkbart påverkade personer. Under 2023 avser förvaltningen även att genomföra kontrollköp. Tillsynsplanen revideras årligen och beslutas av socialnämnden.

Förvaltningen har tagit fram en intern vägledning för bedömning av marknadsföring av folköl.

Av delegationsordningen framgår att det inte föreligger någon vidaredelegering av beslut kopplade till folkölsförsäljning.

Det finns ett tillsynsprotokoll gällande tillsyn av folkölsförsäljning.

På stadens hemsida finns information om folkölsförsäljning och vilka regler (ex. matförsäljning, åldersgräns och anmälan om livsmedelsregistrering) som gäller för försäljningen. På hemsidan finns även information om egenkontrollprogram samt anmälningsblanketter. Staden erbjuder ingen e-tjänst för anmälan eller avanmälan.

Tillsyn av folkölsförsäljning

I Stockholms stad finns för närvarande 460 anmälda *detaljhandelsställen* avseende folköl. Under 2021 och 2022 fick 266 respektive 330 av dessa ett tillsynsbesök. Det finns för närvarande 105 *serveringsställen* som anmält servering av folköl. Under de senaste två åren har endast ett tillsynsbesök på serveringsställen utförts.

Staden har under de senaste två åren inte arbetat med tillsynsmetoden kontrollköp. Enligt förvaltningen, och enligt vad som framgår av tillsynsplanen, är avsikten att arbeta med kontrollköp under 2023.

Tillsyn av folkölsförsäljning sker alltid av två inspektörer och samordnas med den tillsyn som sker på tobaksområdet. Myndighetsgemensam tillsyn sker företrädesvis med Polismyndigheten, men även med Skatteverket och Tullverket. Tillsyn sker främst under dagtid men i vissa fall även kvällstid tillsammans med polisen. Vid tillsyn utgår inspektörerna från olika kontrollpunkter som framgår av tillsynsprotokollet. Bland annat ställs frågor gällande personalens kunskaper i egenkontrollprogrammet och hur ålderskontroll sker. En kontroll sker även av marknadsföring och matutbud. Det finns ingen rutin kring kontroll av om verksamheter har registrerat livsmedelsanläggning, varken vid tillsyn eller i samband med nya anmälningar om försäljning.

All tillsyn som genomförs dokumenteras antingen i digitala eller fysiska tillsynsprotokoll som registreras i stadens ärendehanteringssystem. I de fall tillsynen är utan anmärkning sker ingen skriftlig återkoppling till verksamhetsutövaren, med undantag från de fall sådan återkoppling särskilt efterfrågas. Skriftlig återkoppling sker alltid i de fall brister påträffas.

Det sker ingen riktad information till verksamhetsutövare gällande vilka skyldigheter som framgår av lagstiftningen utöver den information som finns på hemsidan samt information som förmedlas genom dialog i samband med tillsynsbesök.

Det finns inga tydliga rutiner för om eller när tillsyn ska ske i anslutning till att en ny anmälan om försäljning inkommit.

Det har inte meddelats någon administrativ åtgärd enligt alkohollagen mot någon verksamhetsutövare under de senaste två åren.

Länsstyrelsens bedömning

Inledningsvis konstateras att nämndens tillsynsplan innehåller relevant information och att den uppfyller alkohollagens krav. Länsstyrelsen vill dock informera om att skrivningen "*Vid tillsynsbesök kontrolleras att*

försäljningsstället har tydliga och klart synbara skyltar med åldersgräns” som framgår av tillsynsplanen inte innebär att nämnden kan ställa detta som ett krav på verksamhetsutövare. Det saknas stöd i alkohollagen som kräver att skyltning ska finnas gällande försäljning av folköl. Vidare konstateras att förvaltningens tillsynsprotokoll och vägledning för bedömning av marknadsföring är ändamålsenliga och att dessa torde fungera som ett bra stöd för inspektörerna som utför tillsyn. Det konstateras även att det finns bra information gällande folkölsförsäljning på stadens hemsida.

Enligt nämndens tillsynsplan ska alla försäljningsställen få ett tillsynsbesök årligen. Vid tillsynen har det konstaterats att det endast har utförts ett tillsynsbesök på *serveringsställen* som har anmält folkölsförsäljning under de senaste två åren. Gällande tillsyn på *detaljhandelsställen* konstateras att långt ifrån samtliga tillsynsobjekt har fått ett tillsynsbesök per år under de senaste två åren. Länsstyrelsen bedömer att tillsynsfrekvensen har varit för låg under de senaste åren och att kommunen inte lever upp till målsättningen enligt tillsynsplanen. Länsstyrelsen bedömer att det finns brister gällande nämndens tillsynsansvar enligt alkohollagen och att tillsynsfrekvensen behöver höjas under kommande år.

Vid tillsynen har det framkommit att det inte finns någon rutin gällande kontroll av om verksamhetsutövare har anmält livsmedelsanläggning. Av 5 kap. 5 § alkohollagen framgår att *”Detaljhandel med folköl är, med de inskränkningar som föreskrivs i denna lag, tillåten under villkor att verksamheten bedrivs i sådana lokaler eller andra utrymmen i byggnader eller transportmedel*

1. som ingår i anläggningar som är godkända enligt föreskrifter meddelade med stöd av 7 § 1 livsmedelslagen (2006:804) eller registrerade enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien”. Som ett förbättringsområde anser Länsstyrelsen att nämnden bör införa rutiner för att kontrollera att verksamhetsutövare har anmält livsmedelsanläggning.

Enligt uppgift från förvaltningen finns det inga tydliga rutiner för om eller när tillsyn ska ske i anslutning till att en ny anmälan om har inkommit. Som ett förbättringsområde anser Länsstyrelsen att nämnden rutinmässigt bör genomföra tillsyn kort efter att en verksamhet har anmält försäljning. Enligt Länsstyrelsens bedömning är en sådan tillsyn effektiv för att motverka och förebygga eventuella brister kopplade till folkölsförsäljning i ett längre perspektiv.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av enhetschef Adli Assali med tillsynshandläggare Tim Ejdeskog som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Tomas Brink, tillsynshandläggare medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia:

Folkhälsomyndigheten